

Bog anmeldelse: Naturguide Grønland

Kaj Sand-Jensen & Jens Christian Schou: Danmarks biodiversitet – før, nu og i morgen
384 sider. Gads Forlag med støtte fra Aage V. Jensens Naturfond.
Forlagets pris: 249,95 kr. ISBN: 978-87-12-06806-8

Af Peter Wind

Efter gennemlæsning af Kaj Sand-Jensens og Jens Christian Schous (JCS) manifest om naturforholdene i Danmark gennem de seneste 200 år sidder jeg tilbage med én følelse: 'Åk, hvor forandret', som St. St. Blicher allerede har konstateret flere gange i første halvdel af attenhundredetallet. For det er krisetider – krig i Ukraine, inflation, klimakrisen og biodiversitetskrisen. Om

sidstnævnte krise udreder de to forfattere naturudviklingen gennem de seneste 200 år på bogens 222 sider opdelt i 19 kapitler samt en indledning og giver bud på, hvorfor mange af de hjemmehørende arter trives dårligt i dagens Danmark.

Bogens brødtekst er skrevet i et letlæseligt, episk sprog uden mange svært forståelige fagudtryk. Teksten er rigt understøttet med mange, skarpe fotografier taget især af JCS, prydet med akvareller tegnet af JCS

eller et fåtal af illustrative grafer. Hvert kapitel indledes med en naturiagttagelse, som én af de to forfattere har oplevet omkring eller i nærheden af deres respektive bopæle henholdsvis i Nordsjælland og Hobro. En flot vignet, der illustrerer de enkelt kapitlers indhold, tegnet af JCS, pryder de 19 kapitler og indledningen. Flere af kapitlerne er forsynet med udfordrende, appetitvækkende titler som 'Sjældne bakker og overdrev', 'Nattens sværmer', 'Lesvingere går i enge', 'Sådan ligger agerlandet', 'Summende haver' og 'Halvvild eller forvildet natur'. Disse kapiteloverskrifter rammer ned i den igangværende debat om at give mere plads til naturen i et intensivt opdyrket land som Danmark.

Men når jeg kratter lidt i bogens flotte overflade og layout dukker flere fejl, inkonsistens og unøjagtigheder op, der vidner om, at en sidste korrekturlæsning ikke er blevet gennemført. Her bringes et udvalg.

Den mest gravende fejl er den misforståede brug af ordet 'biodiversitet'. Den oprindelige betydning af ordet er, at det omfatter mangfoldigheden af økosystemer og naturtyper, af arter og af den genetiske variation. Langt hovedparten af kapitlerne omhandler ARTSDIVERSITETEN, og enkelte omhandler naturtypevariationen, mens den genetiske variation ikke er blevet behandlet. Skuffende at denne misforståelse bringes til torvs af et forfatterpar, der har arbejdet med den danske natur i så mange år.

Flere steder i teksten anvendes det neutrale ord 'man'. Det overlades dermed til læseren at afgøre, hvem der henvises til. Er det forfatterne, jægere, landmænd, planlæggere, politikere, haveejere eller myndigheder?

På side 10 omtales, at 125 arter er forsvundet fra Danmark, mens 325 arter er kommet til – uden en reference. Det hjælper naturligvis på antallet af nye arter, når forfatterne opfinder en hidtil ukendt art, som eksempelvis den på side 111 omtalte 'Kæmpe-Gyldenris', hvor jeg ikke ved, hvad navnet dækker over.

Noget tyder på, at de to forfattere har forfattet hvert deres bidrag til bogens en-

kelte kapitler uden at læse korrektur på den anden forfatters bidrag. Som eksempel herpå konstateres det på side 28, at der forekommer 55 arter af star i Danmark. Et opslag i bogen 'Danmarks halvgræsser' af JCS viser, at der er medtaget 61 arter af star. På samme side står, at frugterne af star er forsynet med torne, der faciliterer deres spredning. Frugterne af star er glatte nødder, der er omgivet af frugthylstre, der kan være forsynet med torne. Her står også, at Strand-Nellikes blomster er røde, selvom de er lyserøde. Der er også slinger i valsen med hensyn til benyttelsen af bindestreg i plantenaavne og til stavningen af dyrenaavne. Med hensyn til det sidste bliver en række fuglenaavne på side 29 først omtalt i flertal – 'Edderfugle, Gravænder, Hvinænder og Taffelænder' – for i næste afsnit at blive nævnt i ental – 'Gulspurv, Gærdesanger, Tornsanger, Tornirsk'. På side 172 er 'Laksekæl, Laksestamme og Lakseå' skrevet med stort begyndelsesbogstav, også selvom der ikke er tale om dyrenaavne.

Med hensyn til billedvalget og den tilhørende tekst er jeg stødt på følgende unøjagtigheder. På side 32 bringes et nydeligt billede af klithedevvegetationen på Melby Overdrev. Af teksten fremgår, at der på billedet er 'Krusede hvide rendyrslav, Gul Evighedsblomst og Blåmunke'. Men billedet viser også Gul Snerre, græsset Hjælme, bregnen Engelsod og vegetative blade af Håret Høgeurt uden at det fremgår af figurteksten. På side 217 bringes et helsidesbillede af en nåleskov. Af billedteksten fremgår, at der er tale om en 'Tæt granplantge uden lys og urter i skovbunden'. På billedet er der ganske rigtigt ingen urter i skovbunden, mens sollyset flere steder når skovbunden.

Vi i Danmark har tilsyneladende fået Skåne tilbage, når forfatterne medtager et eksempel på den submerse fauna og flora ud for den skånske halvø Kullen. På side 75 omtales resultatet af Dansk botanisk Forenings landsdækkende undersøgelse 'Atlas flora Danica' af plantearternes udbredelse i Danmark. Her bringes et kort over deres fordeling i Danmark, hvor der i figurteksten står, at der forekommer

Kaj Sand-Jensen. Foto: Klaus Brodersen

Jens Christian Schou.
Foto: Per Taudal Poulsen

artsrige områder på Falster og omkring Hjørring markeret med rødt eller orange. Men disse farver er ikke anvendt for de pågældende steder på kortet.

Et par steder i brødteksten omtales 'pæne bestande', 'gode bestande' og 'spændende arter' uden at det præciseres, hvad der kvantitativt og kvalitativt menes med 'gode', 'pæne' og 'spændende'.

På side 195 anvendes følgende indforståede, uforklarede forkortelser: 'DN, KU og AAU'.

Alt i alt er der tale om et kvalificeret og værdifuldt bidrag til debatten om at give naturen mere plads i Danmark. Anskaffer du bogen, vil du opleve de to forfatters fortællerglæde eller nærmere fortællersorg over, at den danske natur er 'Ak, hvor forandret!' i forhold til tidligere tider.